

Nr 20.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1911 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af en bättre rättslig ställning åt utom äktenskapet födda barn och deras mödrar.

Laguskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom Andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nr 214 af herr *Värner Rydén* och nr 74 af herr *G. Kronlund*.

Herr *Rydéns* motion är af följande lydelse:

»I sammanhang med annan motion jag denna dag väckt om ändring i strafflagen i syfte att få en barmhärtigare lagstiftning mot olyckliga öfvergifna mödrar, som i förtviflan döda sina barn, dristar jag mig härmed påkalla Riksdagens uppmärksamhet för en annan angelägenhet. Oftast beror ett barnamord därpå, att modern öfvergifvits af barnets fader. Rannsakingar i sådana mål blotta understundom en afgrund af ansvars- och samvetslöshet hos barnafäder. Mången gång är fadern till ett barn den som bär det moraliska ansvaret för ett barnamord, medan han inför lagen går fullkomligt fri från straff. Man skulle därför bra ofta vara frestad att flytta det juridiska ansvaret från modern öfver på fadern.

Herr Rydéns motion.

Om man emellertid ryggjar tillbaka inför en sådan nyhet i lagstiftningen, så synes tiden vara mogen för en *betydande skärpning* i fråga om barnafäders försörjningsplikter gent emot såväl sina barn som deras mödrar. Ännu är mångenstädes den uppfattningen förhärskande, att det icke är vanhederligt att draga sig undan fadersplikterna gent emot

Bihang till Riksd. prot. 1911. 7 Saml. 1 Afd. 19 Häft. (Nr 20).

barn, som födas utom äktenskapet. Modern skall bära största försörjningsbördan, fadern ringa eller ingen. Huru många meneder och annat svek ha icke i det fallet förekommit från barnafäders sida.

Huru en skärpning i fråga om fäders försörjningsplikt skulle lämpligast genomföras — och i detta fallet tänker jag äfven på gifta familjefäder, som öfvergifva sin familj — är ju en invecklad fråga, då uppfinningsrikedomen i fråga om undandragande af plikter är mycket stor. Jag har i främsta rummet tänkt mig att lagen borde ändras därhän, att *införsel i lön* borde medgifvas i fråga om bidrag för fullgörande af försummad försörjningsplikt. I vissa fall, där ren ovillighet att fullgöra försörjningsplikt föreligger, och där vederbörande genom tredska på allt sätt söker undandraga sig sådan — t. ex. genom att göra sig medellös eller undvika antagandet af fast arbete — skulle man kunna ifrågasätta, huruvida icke någon form för allmänt arbete kunde anordnas hvarigenom vederbörande blefve tvungen att bära sin andel i försörjningstungan. Förefintligheten af ett eller annat lämpligt tvångsmedel för tredskande barnafäder skulle helt visst i många fall visa sig verksamt.

Då man emellertid kan befara, att en skärpning af försörjningsplikten skulle medföra en ökad benägenhet hos barnafäder att rättsligen fritaga sig från faderskap till utom äktenskap födda barn, torde i detta sammanhang äfven frågan om ogifta mödrars rättslöshet gentemot samvetlösa fäder böra upptagas till skärskådande. I det fall, då en fader förnekar sitt barn, har modern bevisningsskyldighet. Föreligger half bevisning, ådömes fadern edgång. Går han edön, blir han frikänd.

Att modern vid detta rättegångsförfarande är försatt i en långt ogynnsammare ställning än fadern, ligger i öppen dag. Fadern kan genom frånvaron af bevis eller genom mened undandraga sig faderskapet, medan modern aldrig kan undandraga sig moderskapet. Det vill synas mig rättvisare, om modern såsom i åtskilliga främmande land, finge rättigheten att i fall, *då half bevisning föreligger* och då domstolen funne skäl därtill, aflägga ed om hvem som är fader till hennes barn. Jag inser nog, att äfven en sådan anordning finge sina vanskligheter, men i erfarna domares händer skulle helt säkert ett sådant rättegångsförfarande leda till mindre orättfärdighet, än det nuvarande.

Det är ju möjligt att en sådan ordning endast kan införas i samband med en processreform och en friare bevispröfning inför rätta, men jag har i allt fall velat gifva uttryck åt min uppfattning, att en förändring är nödvändig till tryggande af mödrarnas rätt.

Man torde vidare kunna ifrågasätta, huruvida icke samhället i barnuppfostningsmål borde bestå *rättshjälp* åt medellösa ogifta mödrar. Mången

gång går deras sak förlorad genom deras obekantskap med de rättsliga formerna.

Med det ofvan sagda tror jag mig ha påvisat, att här föreligga missförhållanden, som kräfva afhjälpan. En lagstiftning till *ansvar* i fråga om föräldraplikter och till skydd för mödrarnas och barnens rätt är af nöden.

Riksdagen har upprepade gånger i denna angelägenhet skrivit till Kungl. Maj:t men icke desto mindre stå vi ännu vid samma punkt, fast enhvar vet, att missförhållandena växa med hvarje år. I dag har, enligt hvad mig meddelats, en petition i ärendet inlämnats till Konungen, hvari mera än 500 i fattigvårdsarbetet praktiskt förfarna män och kvinnor från Stockholms stad och län begärt skyndsamt utarbetande af lagförslag för tillgodoseende af utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning. Då jag tror, att det skulle vara lyckligt, om äfven Riksdagen underströke behovet af en *sar* lagstiftning å detta område, tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utarbetande af lagförslag, som afse att på ett effektivt sätt tillgodose utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning.»

Herr *Kronlund* har i sin motion anført följande:

»Samhället har gjort bra litet för den ogifta modern och för att hjälpa och lindra hennes tunga, bekymmersamma lott. Den ogifta modern ur de fattigare klasserna måste oftast ensam sörja för sitt barns uppehälle och fostran; större, om inte största delen af hennes lilla årslön eller årsinkomst åtgår merendels till hennes barns underhåll, särskildt om hon nödgas lämna barnet från sig. Hela hennes tillvaro blir under sådana förhållanden en oafbruten kedja af släp och slit, af umbäranden och uppoffringar. Att förmå en tredskande barnafader att fullgöra sin enklaste plikt emot moder och barn är för modern synnerligen svårt och vanskligt, särskildt om hon nödgas anlita domstol för att af barnafadern tilltvinga sig åtminstone ett ekonomiskt bidrag. Hvar och en som deltagit i domarevärf vid våra underdomstolar och därvid handlagt mål angående barnuppfostringsbidrag får därvid ofta i kärandenmodern se en bild af värnlöshet och hjälplöshet. Oerfaren i rättegångsformerna, försagd och bortkommen, som hon vanligen är, blifva rättsförhandlingarna för henne en förödmjukelsens och lidandets väg. Själva rättsproceduren vid våra domstolar är ej heller tillfredsställande och ägnad att hjälpa henne till hennes rätt på det lämpligaste sätt. Huru

Herr
Kronlunds
motion.

stark än bevisningen kan vara i ett barnuppfostringsmål blir väl i de flesta fall endast slutliga resultatet af denna bevisning att den utpekade barnafadern-svaranden åläggas värjemålsed. Här har lagstiftaren och rättsskipningen af formella grunder ställt sig väl ensidigt på mannens sida. Om synnerligt bindande omständigheter förekomma angående det påstådda faderskapet, borde väl hänsynsfullheten mot den kränkta och den svagare samt månheten om den materiella rättvisan kräfva att käranden-modern finge med sin egen ed fylla bevisningen. Under nuvarande förhållanden anses mannen kunna med sin ed upphäfva verkan af en synnerligt stark bevisning, då däremot kvinnan ej får med sin ed fylla ens den ringaste brist i bevisningen.

Både den danska och norska lagstiftningen innehåller i fråga om de ogifta mödrarna vida mer humana och hänsynsfulla bestämmelser. Grundtanken i dessa synes vara att i möjligaste mån från statens sida gentemot en tredskande barnafader å domstolsväg underlätta fastslåendet af faderskapet och utfäendet af barnuppfostringsbidraget. Rättsförfarandet både i Norge och Danmark i mål rörande barnuppfostringsbidrag synes vara raskt och summariskt. Kostnaderna därvid bestridas i Norge af staten. I händelse faderskapet förnekas, kan i Norge den ogifta modern, när hon förebragt någon men icke tillräcklig bevisning, få edligen bekräfta sin utsago. Enahanda synes vara förhållandet i Danmark. Stränga bestämmelser äro meddelade i båda dessa länders lagstiftning rörande utbetalandet från barnafaderns sida af uppfostringsbidraget; i händelse han tredskas i fråga därom kan han insättas på tvångsarbetsanstalt etc.

Det synes mig ur humanitets- och samhällelig synpunkt nödvändigt att lagstiftningen här i Sverige kommer den ogifta modern till hjälp gentemot den tredskande och försumliga barnafadern.

För att för den ogifta modern underlätta möjligheten att gentemot den tredskande barnafadern få på domstolsväg afgjord frågan om faderskapet och om uppfostringsbidragets storlek kunde ju lagbestämelse meddelas därom, att i mål angående dylikt bidrag allmänna åklagaren vore skyldig att, efter anmälan af den ogifta modern, å tjänstens vägnar föra hennes talan eller biträda henne i rättegången. Vidare borde särskilda bestämmelser gifvas rörande det processuella förfarandet i sådana mål i syfte att den ogifta modern kunde efter domstolens pröfning under vissa omständigheter berättigas edligen bekräfta sin utsago rörande ett uppgifvet faderskap. Dylika särskilda omständigheter kunde anses föreligga då exempelvis den påstådda barnafadern ej på grund af allmänna diskvalifikationser kunde åläggas värjemålsed. Vidare om denne

på grund af sin vandel eller uppträdande under rättegången kunde anses mindre trovärdig eller ock synnerligt stark bevisning förebragts från moderns sida.

Vårt rättegångsväsende torde inom kort blifva föremål för en genomgripande omdaning och omläggning, och det kunde därför tyckas som om man kunde dröja med den af mig ifrågasatta, jämförelsevis obetydliga reform till dess den grundliga reformen af vårt rättegångsväsende genomförts. Men tidpunkten härför torde ännu ligga fjärran i framtiden. Hänsynen till att mycket oförskyldt lidande orsakas genom de af mig påpekade bristerna i lagstiftningen synes mig tala för att man fortast möjligt genom några bestämmelser i här ofvan angifna riktning sökte afhjälpa dessa brister och därigenom bereda dem litet stöd, som kanske mest af alla äro i behof däraf, men af samhället lämnats åt sitt öde. Hvad jag här ofvan sagt beträffande uppfostringsbidrag åt barn, födt af ogift moder, torde äga tillämpning i allmänhet beträffande barn, hvilkas föräldrar icke ingått äktenskap med hvarandra.

På grund af hvad jag här ofvan anført, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag om bestämmelser i af mig här ofvan angifvet syfte.»

De särskilda bestämmelser, som i vår gällande lagstiftning reglera oäkta barns rättsställning, återfinnas som bekant hufvudsakligen i 8 kap. 7 § ärfdebalken af 1734 års lag, i lagen den 17 mars 1905 om oäkta barns arfsrätt samt i kungl. brefvet den 17 oktober 1778 äfvensom vissa därpå grundade bestämmelser angående kyrkobokföring. Med afseende å de rättsmedel, som kunna anlitas för utkräfvande af den föräldrarna åliggande försörjningsplikt och hvad därmed sammanhänger, gäller i hufvudsak den allmänna lagstiftningen jämte vissa föreskrifter i fattigvårdsförordningen, hvilka, icke håller de, särskildt afse oäkta barn.

*Utskottets
yttrande.*

En närmare granskning af sagda bestämmelser torde ådagalägga, att de långt ifrån fylla äfven mycket begränsade anspråk på fullständighet och effektivitet för sitt ändamål. Särskildt lämnar den nuvarande lagstiftningen alltför otillräcklig möjlighet att framtinga bidrag från fadrens sida till det oäkta barnets försörjning eller öfverhufvud att förmå denne att fullgöra sina plikter med afseende å detsamma.

Att frågan om dessa barns och deras föräldrars rättsliga ställning i våra dagar är ett allvarligt och i folkets lif synnerligen djupt ingripande spörsmål framgår redan af en än så ytlig blick på den officiella befolkningsstatistiken. Enligt denna voro af år 1908 i Sverige födda 142,309 barn, 19,178 oäkta. Af äkta barn voro 23,16 på tusen och af oäkta 30,40 på tusen dödfödda. På hvarje 1000-tal af de lefvande födda barnen var dödligheten under första lefnadsåret 78,9 på tusen af de äkta barnen, men 127,9 på tusen af de oäkta.

Det måste lämnas utom hvarje tvifvel, att det är samhällets plikt att inskrida mot dessa missförhållanden, att väcka och underhålla känslan af föräldrars ansvar och plikt mot sina barn och att sålunda bidra till undanröjande af den fara för sedlighet och moral, som man icke utan fog ansett sig finna i nuvarande otillfredsställande lagbestämmelser på dessa områden.

Behovvet af förbättringar i det nuvarande tillståndet hafva också tagit sig uttryck bland annat i upprepade inom Riksdagen framkomna yrkanden på ny lagstiftning. Så väcktes mer eller mindre vidtgående motioner om oäkta barns rätt till underhåll, om föräldrars och särskildt faders plikt att draga försorg om sådant barn liksom om straffpåföljd för uraktlåtenhet härutinnan vid öfver ett tiotal riksdagar under det senaste halfva seklet. Fyra gånger under senare tid hafva dylika motioner ledd till särskilda framställningar från Riksdagen till Kungl. Maj:t, nämligen 1893, 1901, 1906 och 1907. I skrifvelse den 7 maj 1893 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, som mera verksamt än de nu gällande tillgodosåge oäkta barns rätt till försörjning. I denna skrifvelse framhölls särskildt den då nytillkomna norska lagstiftningen af den 6 juli 1892 såsom i många afseenden lämplig att för oss tjäna till ledning. I skrifvelse den 19 april 1901 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruledes genom ändring af gällande fattigvårdsförordning kunde vinnas skärpta och mera effektiva bestämmelser mot sådana fäder till oäkta barn, som af lättja eller liknöjdhet försumma sin försörjningsplikt, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kunde föranleda. I sin skrifvelse den 12 maj 1906 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, om och på hvad sätt sådan ändring af mom. 7 i berörda kungl. bref den 17 oktober 1778 jämte andra därmed i sammanhang stående bestämmelser kunde företagas, att moderns namn blefve fortfarande skyddadt mot offentliggörande, men, till upplysning och ledning i vissa uppgifna och bestämda fall, på lämpligt sätt antecknadt, eller, där sådant funnes ej lämpligen

kunna ske, upphäffa samma moment och bestämmelser. Slutligen har Riksdagen i skrivelse den 19 april 1907 anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, som på tillfredsställande sätt tillgodosåge utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning.

Hvad särskildt angår den äfven af Riksdagen uppmärksammade frågan om oäkta barns arfsrätt har genom den ofvan anmärkta lagen den 17 mars 1905 oäkta barn tillerkänts arfsrätt efter moder och modernefränder, därvid dock såsom villkor för arfsrättens tillgodonjutande föreskrifvits, att arfvinge skall anmäla sig inom natt och år från det arvet föll.

Bristerna i den hos oss gällande lagstiftningen framtråda särskildt starka vid en jämförelse med främmande länder, i synnerhet våra närmaste grannländer *Norge* och *Danmark*. I båda dessa länder har man icke dragit sig för att genom särskild, från familjerätten i öfrigt skild lagstiftning gifva en reglering af hithörande rättsförhållanden.

Utskottet har ansett lämpligt att i detta sammanhang något redogöra för denna lagstiftning.

Enligt den *norske Lov om underholdningsbidrag till børn, hvis forældre ikke har indgaaet egteskab med hinanden den 6 juli 1892* är fadern till ett utom äktenskapet födt barn pliktig att, intill dess barnet fyllt 15 år delvis eller helt och hållet, vidkännas kostnaderna för barnets underhåll och uppfostran, däri inberäknadt utgifter för barnets dop, skolgång och konfirmation, hvilka kostnader böra bestämmas och mellan föräldrarna fördelas med hänsyn till deras ekonomiska ställning. Är modern död utan att efterlämna egendom eller förmår hon ej att betala sin del af utgifterna, bör fadern åläggas att helt och hållet betala nämnda utgifter. Äfven efter det barnet fyllt 15 år, kan fadern förpliktas att bidraga till dess försörjning, för den händelse att barnet på grund af andlig eller kroppslig svaghet icke kan försörja sig själf eller om det föreligger särskild orsak att gifva barnet fortsatt utbildning och fadern anses böra bidraga härtill. Fadern, som äfven är skyldig bidraga till barnets sjukvård samt vid dödsfall till dess begrafning, skall efter förmåga lämna bidrag till utgifterna vid moderns nedkonst och för hennes vård under barnsängstiden. Storleken af detta liksom öfriga bidrag bestämmas af »Overøvrigheden» (amtmännen eller stiftsamtmannen) efter därom gjord ansökan. Bidragen kunna förändras, ifall omständigheterna därtill föranleda. Om bidraget icke i rätt tid erlägges, kan det utan vidare indrivas genom utmätning. För sådant ändamål kan det hos

vederbörande länsman eller utmätningsman begäras, att bidraget uttages af barnafadern tillkommande lön, som i så fall skall enligt närmare angifna regler innehållas. Kan bidrag ej uttagas genom utmätning eller lörens innehållande, kan »Overøvrigheden» förordna, att barnafadern skall insättas i tvångsarbetsanstalt. Den, mot hvilken sådant tvångsmedel användts, har rätt att fordra, att han blifver inställd inför närmaste »Forhørsret», som kan, där den finner tvångsmedlet hafva obehörigt blifvit användt, upphäfva den administrativa myndighetens beslut därom. Vill barnafadern utvandra från riket, innan han fullgjort sin försörjningsplikt, åligger honom icke endast att erlægga förfallet bidrag eller ställa säkerhet för detsamma, utan ock att ställa säkerhet för bidragets erläggande i framtiden.

Är det, när kvinna hos »Overøvrigheden» söker bidrag för egen eller sitt barns räkning, icke konstateradt, att den af kvinnan såsom fader uppgifna verkligen är barnets fader, skall »Overøvrigheden» samtidigt förelägga denne viss tid, inom hvilken han har att genom stämning inför domstol styrka, att han ej är barnets fader. Försittes denna tid, är han pliktig utgifva bidrag till barnets försörjning med af »Overøvrigheden» bestämdt belopp. Förnekar han inför rätten faderskapet och förebringas ej sådan bevisning, att hans uppgift kan utan edgång godtagas, ålägges han värjemålsed. Under vissa omständigheter kan dock modern tillåtas att med ed styrka sitt påstående, t. ex. då den uppgifne fadern det begär, eller denne anses mindre trovärdig eller modern förebragt någon, om ock ej tillräcklig bevisning för sitt påstående.

Alla kostnader för målets behandling vid rätten gäldas af staten, men rätten kan efter omständigheterna ålägga tappande part att därför utgifva lämplig ersättning.

Enligt 1909 års norska förslag till »Lov om børn, hvis forældre ikke har indgaat egteskap med hinanden», är utom äktenskapet födt barn berättigadt att genom sina föräldrars försorg erhålla tillräckligt underhåll och en uppfostran, hvilken motsvarar den ställning, som den i ekonomiskt afseende bäst situerade af föräldrarna innehar. Föräldrarna äro båda i lika grad pliktiga att hvar efter sin förmåga bidraga till barnets underhåll och uppfostran. Föräldrarnas försörjningsplikt varar i regel, tills barnet fyllt 16 år, men kan under särskilda omständigheter utsträckas utöfver denna tidpunkt. Fadern är skyldig att till barnets moder betala utgifterna för hennes förlossning och försvarliga vård under barnsängstiden äfven om barnet är dödfödt. Fadern är dessutom skyldig att lämna

modern understöd under viss tid, då hon på grund af hafvandeskapet lider af nedsatt förvärfsförmåga, äfvensom efter nedkomsten under sex veckor eller, därest modern har barnet hos sig, ända till nio månader.

Kvinna, som blifvit hafvande utom äktenskapet, bör senast tre månader, innan hon väntar sin nedkomst, anmäla sitt tillstånd hos läkare eller barnmorska med angifvande af antagliga tiden för aflelsen och fadern till hennes barn. Den som mottager sådan anmälan, har att undersöka riktigheten af kvinnans uppgift och, om denna befinnes grundad, genast meddela lokal myndighet i kvinnans hemort under rättelse om den gjorda anmälan äfvensom öfriga upplysningar, som kunnat vinnas. Sagda myndighet skall snarast möjligt utfärda resolution, däri fastställas en frist af 14 dagar från delfäendet, inom hvilken fadern skall hafva anhängiggjort talan vid domstol om att fritagas från faderskapet till barnet vid äfventyr att han eljes kommer att anses såsom barnets fader samt skyldig utgifva bidrag till dess försörjning med af den nämnda myndigheten bestämdt belopp. När barnet framföds och erhållit förmyndare, kan denne inträda såsom part i målet. Såväl kvinnan som den uppgifne fadern höras efter samma regler och under samma ansvar som vittnen, och rätten kan, sedan all bevisning blifvit förebragt, ålägga dem edgång. Rätten är icke bunden af parternas erkännande eller medgifvande. Kostnaderna i målet förskjutas af staten, men den tappande parten kan åläggas att helt eller delvis återgålda dem.

Vid födelse af oäkta barn skall modern inför läkare eller barnmorska, som biträdt vid förlossningen, förklara, hvilken hon anser vara barnets fader. Underlåtenhet att afgifva sådan förklaring straffas med böter och afgifvande af falsk förklaring med böter eller fängelse. Vederbörande läkare eller barnmorska har att inom tre dagar anmäla födelsen hos vederbörande lokala myndighet, samt därvid meddela, hvilken kvinnan uppgifvit vara barnets fader, äfvensom huruvida barnet varit fullgånget eller icke. Har ej barnmorska eller läkare närvarit vid nedkomsten, skall modern inom 14 dagar till nämnda myndighet anmäla födelsen med angifvande af hvilken hon anser vara barnets far. Den myndighet, som mottagit anmälan om födelse, skall ofördröjligen draga försorg om att förmyndare för barnet förordnas. Om utgifvande af underhållsbidrag till modern och barnet icke redan tidigare genom resolution ålagts fadern, skall sådan resolution genast utfärdas.

Samtidigt med ofvannämnda lagförslag har i Norge äfven framlagts förslag till »*Lov indeholdende forandringer i lov om arv af 31:te juli 1854 med tillægslov af 27:de juni 1892*». Enligt detta förslag skall barn, hvars föräldrar icke ingått äktenskap med hvarandra, åtnjuta arfsrätt

äfvén efter fadern och hans släkt. Därvid uppställés dock såsom förutsättning för denna rätts åtnjutande att inom kort tid efter barnets födelse blifvit styrkt, dels att den såsom fader angifne haft umgänge med barnets moder under sådan tid, att han kan vara fader till barnet, dels ock att anledning icke förekommit att antaga, att modern under samma tid haft förbindelse jämväl med annan man.

Enligt den danska »*Lov indeholdende Bestemmelser om Børn udenfor Ægteskab og disses Forældre*» den 27 maj 1908 är fadern till utom äktenskapet födt barn skyldig att lämna bidrag till dess uppfostran i enlighet med moderns lefnadsvillkor. Detta bidrag, hvars belopp bestämmes af »overøvrigheden», sättes i allmänhet till tre femtedelar af alla utgifterna för barnets underhåll, men kan äfvén sättas högre. Faderns bidragsplikt skall i regel räcka tills barnet fyllt 18 år. Det kan åläggas fadern att utgifva särskildt bidrag till barnets dop, konfirmation, skolundervisning och fackliga utbildning, äfvén som i anledning af barnets sjukdom och begrafning innan det fyllt 18 år. Modern till barnet äger rätt att af dess fader i enlighet med förut angifna grunder utfå bidrag till utgifterna i anledning af hennes nedkomst och till hennes underhåll en månad före och en månad efter barnets födelse, äfvén om barnet skulle vara dödfödt eller manneu aflidit före nedkomsten.

Har fadern till oäkta barn försummat att å bestämd tid erlægga bidrag till barnet eller dess moder, kan efter ansökning bidrag till modern utbetalas af allmänna medel utan att detta anses som ett henne lämnadt fattigunderstöd. Så snart bidrag på sådant sätt utbetalats, åligger det vederbörande myndigheter att uttaga beloppet hos fadern. Kan så ej ske, uttages bidraget af den kommun där fadern har hemortsrätt, och betraktas bidraget såsom ett fadern lämnadt fattigunderstöd. Kommun kan i sådant fall fordra, att han, om bidraget ej erläggas, ådömes fängelse på vanlig fångkost eller fängelse på vatten och bröd eller ock tvångsarbete.

När den man, som förpliktats att lämna bidrag enligt lagen och icke sist å förfallodagen erlagt detta, ändrar hemvist, måste han göra anmälan om flyttningen hos vederbörande myndighet vid äfventyr af böter från 10—100 kronor. Har han åsyftat att undandraga sig sin försörjningsplikt, dömes han till fängelse eller tvångsarbete intill två månader. Vill den, som är fader till utom äktenskapet födt barn, lämna landet på längre eller obestämd tid, innan han uppfyllt hela sin underhållsskyldighet enligt ifrågavarande lag, är han pliktig att utbetala eller ställa

säkerhet för de underhållsbelopp, som det åligger honom att i sådant afseende utgifva vid äfventyr att varda häktad för gäld.

När enligt förklaring af legitimerad läkare eller praktiserande barnmorska kvinna, hvilken blifvit hafvande utom äktenskapet, kommit i sjunde månaden af hafvandeskapet, kan hon anhängiggöra rättegång mot den, som hon påstår vara fader till hennes barn. Erkänner fadern sitt faderskap, eller förekommer därom tillräcklig bevisning, eller kan han icke gå förelagd värjemålsed eller går kvinnan, såsom enligt angifna regler kan tillåtas henne, ed rörande faderskapet, bestämmer »overøvrigheden» med stöd häraf, efter begäran af modern, ett passande belopp till understöd åt modern och till bidrag åt barnet.

Hvad *Finland* angår föreligger där ett af finska lagberedningen den 14 november 1910 afgifvet, i vissa väsentliga delar på den norska och danska lagstiftningen i ämnet byggdt förslag till särskild lag om barn, som födts utom äktenskapet.

Herr Rydén har i sin ifrågavarande motion, under hänvisning till angelägenheten af en snar lagstiftning i hithörande afseenden, upptagit den förevarande frågan i hela dess vidd och i sådant syfte påyrkat skyndsamt utarbetande af lagförslag, som afse att på ett effektivt sätt tillgodose utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, bland annat i processuellt afseende. Herr Kronlund har i sin motion särskildt fäst sig vid de brister, som vidlåda det nuvarande rättegångsförfarandet i hithörande mål. Med framhållande att den tidpunkt ännu torde vara långt aflägsen, då en mer genomgripande förändring af vårt rättegångsväsen kan förväntas vara genomförd, har denne motionär hemställt, att genom särskild lagstiftning de mest framträdande af dessa brister måtte afhjälpas. I sådant syfte har såväl af honom som af herr Rydén ifrågasatts, förutom beredande vid behof af rättsbildadt biträde åt kvinnan, en friare bevispröfning i dessa mål med inrymmande bland annat af rätt för domstolen att i vissa fall med hänsyn till förekommande omständigheter kunna öfverlämna åt käranden att med ed bekräfta ett påstående om faderskapet.

Lagberedningen är som bekant för närvarande sysselsatt med uppgörande af förslag till ny giftermålsbalk. Därjämte är frågan om fattigvårdslagstiftningens revision öfverlämnad till en för ändamålet tillsatt kommitté.

Med hänsyn till det trängande behovet af en ny lagstiftning på det område, som af motionärerna beröres, — hvilket nyligen vunnit uttryck i en till Konungen ingifven, af ett femhundratal på området

erfarna män och kvinnor från Stockholms stad och län undertecknad petition, som blifvit öfverlämnad till lagberedningen och fattigvårdslagstiftningskommittén, — har utskottet ansett, att hithörande rättsförhållanden böra, utan afvaktan på slutliga förslag till ny giftermålsbalk och fattigvårdslagstiftning, efter förebilden från åtskilliga främmande länder, regleras genom särskild lagstiftning med iakttagande äfven i dessa delar af den öfverensstämmelse mellan de skandinaviska länderna, som lämpligen kan ernås.

Därvid lär bland annat böra till pröfning upptagas det viktiga spörsmålet om oäkta barns arfsrätt efter fader och fädernesfränder.

Äfven bör, såsom skett både i Norge, Danmark och Finland, upptagas det utom såväl familjerätten som fattigvårdslagstiftningen fallande viktiga spörsmålet om de af motionärerna åsyftade ändringar i det gällande allmänna processuella förfarandet i hithörande fall, hvilka, i anslutning till hvad som skett i andra länder, utan svårighet synas böra kunna genomföras utan afbidan på den reform af rättegångsväsendet i dess helhet i vårt land, som kan förväntas. I sagda afseende har finska lagberedningen i motiveringen till sitt förut berörda förslag anfört bland annat: »Ett synnerligen vanligt bevisningsmedel i barnauppfostringsmål utgör för närvarande värdemålseden af den instämde mannen. Ganska allmän torde emellertid den uppfattningen vara, att också från kvinnans sida edgång borde kunna komma till användning i sådana mål. Äfven lagberedningen är af den åsikt, att tillfälle därtill bör gifvas, enär fall kunna förekomma, då kvinnan erbjuder större trovärdighet än mannen och det äfven eljest enligt domstolens pröfning kan finnas lämpligare, att kvinnan lämnas rätt att med ed fylla bristande full bevisning än mannen att måhända svära sig fri. En sådan fyllnadsed från kärandens sida innebär visserligen en afvikelse från hvad i 17 kap. rättegångsbalken stadgas angående parts ed, men står däremot i full öfverensstämmelse med stadgandena angående bevismedel i nutida processordningar. Gifvet är dock att hos domstolen kräfvess varsamhet och urskillning för anordnande af dylik edgång, och att densamma ej bör få förekomma från sådan kvinnas sida, hvars trovärdighet i hithörande förhållanden på en eller annan grund kan vara misstänkt. Lagförslaget har på ofvananfödda skäl i 21 § öppnat möjlighet till edgång jämväl för kvinnan samt gjort edgångs föreläggande oberoende af yrkande därom från parts sida.» — Utan att vilja härutinnan intaga någon bestämd ståndpunkt, har utskottet ansett hvad sålunda anförts vara förtjänt af beaktande.

Sedan utskottet af anförda skäl beslutat tillstyrka Riksdagen att, i anledning af ifrågavarande motioner, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under öfvervägande, huruvida den af Riksdagen senast år 1907 begärda förbättring af oäkta barns och deras mödrars rättsliga ställning måtte *snarast möjligt* kunna komma till stånd genom särskild lagstiftning utan afvaktan å giftermålsbalkens och fattigvårdslagstiftningens slutliga revision, har det kommit till utskottets kännedom, att Kungl. Maj:t samma dag som nämnda beslut fattades öfverlämnat ofvanberörda petition till lagberedningen och fattigvårdslagstiftningskommittén för att tagas i öfvervägande vid fullgörande af dem förut gifna uppdrag, med förordnande att lagberedningen och kommittén skulle undersöka, huruvida de ämnen, som i petitionen afsåges, skulle kunna särskildt för sig behandlas och, därest sådan behandling funnes kunna äga rum, snarast möjligt inkomma med förslag till lagstiftning i berörda hänseende.

Då det alltså bör kunna förväntas, att utan vidare åtgärd från Riksdagens sida nu ifrågavarande ämnen göras till föremål för sådan särskild lagstiftning, som utskottet af anförda skäl ansett sig böra förorda, hemställer utskottet,

att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1911.

På lagutskottets vägnar:

ERNST HÅKANSON.

Reservation:

Herr *Håkanson*, med hvilken herrar *af Ekenstam, Bergendahl, Trana, von Baumgarten* och *Stendahl* förenat sig, har anført följande:

»Såsom i utskottets betänkande omförmäles, har Riksdagen i skrifvelse den 19 april 1907 anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning, som på tillfredsställande

sätt tillgodosåge utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning. Det är vidare bekant, att såväl lagberedningen, som för närvarande är sysselsatt med uppgörande af förslag till ny giftermålsbalk, som ock den för revision af fattigvårdslagstiftningen tillsatta kommitté upptagit förevarande ämne till behandling.

Jag anser det högst tvifvelaktigt, huruvida de af motionärerna påkallade ändringar i rättegångsförfarandet i hithörande fall lämpligen kunna och böra vidtagas annorledes än i sammanhang med en allmän reform af rättegångsväsendet i vårt land. På dessa grunder ansåg jag mig icke kunna biträda utskottets beslut att tillstyrka Riksdagen att i anledning af ifrågavarande motioner besluta en ytterligare skrivelse till Kungl. Maj:t. Då utskottet emellertid af förekommen anledning numera frångått detta beslut och hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, instämmer jag i det slut, hvartill utskottet sålunda kommit.»

Herr *Gezelius* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
